

Yazidi Legal Network

Position paper - rondetafelgesprek over situatie van Jezidi's 17 februari, 2022

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Het YLN werd in 2018 opgericht met als doel om de Jezidis te helpen bij het bereiken van erkenning en vastleggen van verantwoordelijkheid voor internationale misdrijven die door IS zijn gepleegd. Het YLN is een juridische organisatie waarbij het recht onze taal is. YLN is een netwerk van experts en deskundigen waaronder advocaten, mensenrechtenactivisten, journalisten, academici en studenten, zowel binnen en buiten de Jezidi-gemeenschap. Onze basis is de Amsterdam Law Hub waardoor we een sterke band hebben met de Rechtenfaculteit van de Universiteit van Amsterdam.

Het onderstaande vormt een uiteenzetting van het werk van Yazidi Legal Network (YLN). Wij leggen hier uit hoe wij slachtoffers van internationale misdrijven gepleegd door Nederlandse onderdanen ondersteunen en hoe wij de berechting van internationale misdrijven jegens de Jezidi bevorderen. Mijn collega professor Harmen van der Wilt en Marieke de Hoon hebben beiden een helder juridisch kader geschetst van de huidige situatie. Derhalve focus ik mij op de praktijk en wat er nodig is om rechtszaken op gang te krijgen.

Stichting Yazidi Legal Network ondersteunt de Jezidi gemeenschap in Nederland en daarbuiten bij het verkrijgen van erkenning van en, rechtsherstel en compensatie voor de internationale misdrijven tegen hen gepleegd.

Het netwerk heeft de volgende activiteiten ontwikkeld:

- (a) onderzoek naar de misdrijven tegen de Jezidi's en de context waarin deze plaatsvonden;
- (b) het vastleggen van de onderzoeksresultaten in een gespecialiseerde database;
- (c) het ondersteunen van slachtoffers en getuigen bij nationale en internationale juridische procedures;
- (d) het verlenen van slachtofferhulp, met name juridische dienstverlening;
- (e) het geven van onderwijs en juridische trainingen; en
- (f) het in de publiciteit brengen van ons werk en het behartigen van de belangen van de Jezidi's

Documentatie, opsporing, vervolging en berechting

Zoals bekend is berechting in de regio ingewikkeld en wordt een internationaal tribunaal afgeraden.¹ Het Iraakse strafrechtstelsel is gebrekkig en voldoet niet aan internationale standaarden. Er is een gebrek aan kennis over het berechten van internationale misdrijven.² Het netwerk richt zich derhalve op nationale berechting in Europa en met name op Nederland.

Sinds 2014 is er enorm veel informatie verzameld door onze internationale partners en de lokale overheid waaronder de Commission for Investigations and Gathering Evidence (CIGE) van de Koerdische overheid in Irak, the Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/ISIL (UNITAD),³ the International Impartial and Independent Mechanism (IIIM)⁴ en nationale en internationale NGOs.

In Nederland maken het Openbaar Ministerie (OM) en Team Internationale Misdrijven (TIM) deel uit van het Genocide Network van Eurojust⁵ en maken zij naar vermoeden ook gebruik van The Analysis Project Core International Crimes via Europol. Het OM en het TIM hebben ook contact met UNITAD, CIGE en IIIM. Desalniettemin blijkt het voor alle partijen ingewikkeld om onderzoek te doen naar de feiten. Ons inziens komt dit omdat de directe connectie met de slachtoffer gemeenschap mist en er geen *“victim-centric approach”* gehanteerd wordt door politie en justitie.

Het werk van Yazidi Legal Network

Sinds 2018 zet het YLN zich in om een brugfunctie te vervullen tussen de Jezidi gemeenschap (in Nederland) en de instanties belast met strafrechtelijk onderzoek en vervolging. Yazidi Legal Network linkt de slachtoffers en getuigen van vermeende misdrijven van Europese verdachten met advocaten en justitie in Europese jurisdictie.

Yazidi Legal Network heeft verschillende databases ontwikkeld waar informatie uit openbare bronnen is opgenomen en nader wordt geanalyseerd. Aan de hand van die informatie zoeken wij getuigen. Wanneer wij getuigen hebben gevonden verhoren wij hen zelf niet. Wat wij of de lokale instanties dan doen is de getuigen vragen of ze juridische bijstand willen hebben vanuit het land dat jurisdictie heeft over het Europees individu waar ze mogelijk informatie over hebben. Met toestemming van het slachtoffer of de getuige zoekt Yazidi Legal Network een geschikte advocaat die deze getuigen bij wil staan. Recentelijk heeft onze collega binnen YLN via het International Organisation on Migration CD4D project⁶ samengewerkt met the Commission for Investigations and Gathering Evidence (CIGE).

Haar taak was het identificeren van getuigen van vermeende misdrijven van verdachten met een Europees achtergrond. Met toestemming van de getuigen werd YLN verzocht advocaten in de juiste jurisdictie, waaronder in Nederland, te zoeken. Deze zijn aan elkaar gelinkt waarbij het de bedoeling

1 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/24/advies-internationaal-tribunaal-isis>

2 Amnesty International, Amnesty International Report 2016/17 - Iraq, 22 February 2017, available at: <https://www.refworld.org/docid/58b033ee13.html> [accessed 14 February 2022]

3 <https://www.unitad.un.org/>

4 <https://iiim.un.org/>

5 <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/genocide-network>

6 <https://www.iom.int/>

is dat de advocaten de slachtoffers naar de betreffende mechanisme kan begeleiden. Het identificeren van getuigen van vermeende misdrijven van verdachten met een Europees achtergrond in betreffende database is zeer succesvol gebleken. We adviseren Buitenlandse Zaken om dit soort initiatieven met andere lokale instanties te ondersteunen.

Knelpunten

Wij ervaren een aantal knelpunten bij de uitvoering van ons werk. Ik noem er enkele.

1. Kosten

Onze werkzaamheden worden bemoeilijkt door het gemis aan duurzame financiële ondersteuning, bijvoorbeeld om getuigen op te sporen. Wij constateren dat getuigen/slachtoffers van internationale misdrijven in Nederland geen beroep kunnen doen op het schadefonds geweldsmisdrijven en ook geen recht hebben op gratis rechtsbijstand. Dit probleem speelt zich al af in de onderzoeksfase. De kosten die hieraan verbonden zijn betreffen: reis en verblijfkosten, kosten voor de tolk, veiligheidsmaatregelen en de gemaakte uren voor deze complexe zaken.

2. Wantrouwen

Onder Jezidi's heerst veel wantrouwen jegens Europese overheden. Nederland heeft weliswaar uitreizigers vervolgd maar de uitspraken komen zelden tot nooit bij de slachtoffer gemeenschappen van IS in Syrië/Irak. Daardoor weten veel slachtoffers niet dat er in Nederland IS-ers worden vervolgd. Een en ander is onder meer een gevolg van een taalbarrière. De vonnissen worden niet vertaald naar het Arabisch/Koerdisch waardoor zowel de slachtoffers als de lokale overheid geen inzicht hebben in informatie over welke uitreizigers vervolgd zijn. Wantrouwen en taalprobleem spelen ook een rol in Nederland.

In Nederland is er veel onbekendheid, dan wel radeloosheid onder de Jezidi gemeenschap wat betreft de opsporing, vervolging en berechting van uitreizigers. De oudere generatie spreekt nauwelijks Nederlands of Engels. De jongere generatie gelooft niet dat Nederland gerechtigheid kan bieden omdat zij zien dat de uitreizigers wel voor terrorisme maar niet worden vervolgd voor internationale misdrijven. Men voelt zich niet gezien. Dit blijkt als Nederland zich zichtbaar inzet voor het repatriëren van Nederlandse uitreizigers maar niet de Jezidi gemeenschap proactief benadert om bewijs te verzamelen. Daarnaast veroorzaakt de terugkeer van uitreizigers angst onder de Jezidis omdat zij niet weten hoe hun veiligheid hier gewaarborgd wordt. Als dit niet verandert zullen Jezidis niet gemotiveerd zijn om hun verhaal te delen. Deels uit angst dat er niks met hun verhaal zal worden gedaan en deels voor mogelijke represailles van IS.

Het Nederlandse Openbare Ministerie doet zelf geen onderzoek in Irak, terwijl dit feitelijk gezien wel mogelijk is. Uit ons onderzoek is ook gebleken dat slachtoffers niet terecht kunnen bij de Nederlandse Ambassade in Bagdad of het Nederlandse consulaat in Erbil. Die zijn noch telefonisch noch op een andere manier bereikbaar voor slachtoffers.

3. Angst

In onze ervaring hebben slachtoffers en getuigen weinig tot geen informatie over de mogelijkheden die er zijn om als getuige op te treden en wat hun rechten zijn tijdens de procedure. Met name in gevoelige zaken betreffende seksuele misdrijven bestaat een grote barrière om hulp te zoeken. Ook politieke verschillen binnen de gemeenschap hebben een negatief effect op de bereidheid om informatie te delen.

Vrouwen met kinderen uit verkrachting worden niet altijd geholpen door lokale NGOs of juristen. Ze zijn bang voor cultureel ingegeven vooroordelen, en vrezen dat er niet vertrouwelijk met hun verhaal om wordt gegaan. De slachtoffers vrezen dat ze controle verliezen over wat er gebeurt met hun verhalen mocht er een juridische procedure volgen. Wij merken dat slachtoffers pas naar het OM stappen als ze goed zijn ingelicht door hun eigen advocaat.

4. Trauma

Omdat de Jezidi gemeenschap zwaar getraumatiseerd is, is psychosociale steun essentieel. Yazidi Legal Network heeft een projectplan opgesteld voor Yazidis in Nederland in samenwerking met EMDR Europe en Arq nationaal Psychotrauma Centrum.⁷

Op basis van onze ruime kennis en ervaring richt YLN zich de komende periode onder meer op:

- **Een betere informatievoorziening voor de Jezidi gemeenschap op het gebied van slachtofferrechten en de rol van getuigen⁸**
- **Intensieve samenwerking met het OM en TIM om een betere informatievoorziening tot stand te brengen voor de Jezidi gemeenschap m.b.t. uitreizigers**
- **Werven van fondsen om rechtsbijstand en bijkomende kosten mogelijk te maken**
- **Dialogo aangaan met de Nederlandse overheid om de veiligheid te garanderen van de Jezidi gemeenschap in Nederland**
- **Overleg te starten met de Nederlandse vertegenwoordiging in Irak en Koerdistan over informatievoorziening over juridische procedures in Nederland.**

De aangenomen Motie van de leden van Van Nispen en Kuik voorgesteld op 8 februari heten we zeer welkom. Het is duidelijk dat de Jezidi gemeenschap pro actief betrokken moet worden bij de opsporing, vervolging en berechting van terrorisme en andere internationale misdrijven.⁹

Mw. mr. Hope Rikkelman

Co-Founder & General director Yazidi Legal Network & Legal Consultant International Crimes

⁷ Project plan op aanvraag beschikbaar. Partners: <https://emdr-europe.org/> & <https://www.arq.org/>

⁸ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/victims-rights-eu_en

⁹ Yazidi Legal Network graag verder over willen meedenken en verdere passende aanbevelingen doen.